

The Effect of a Nursing home Visit Program on Students' Attitudes about the Nursing Home

Khalighi Gh^{1*}, Abolfathi Mumtaz Y², Foroughan M³, Fatemeh Tehrani Far⁴

1- University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

2- Iranian research center on Aging, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

3- Iranian research center on Aging, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

4- Nursing and Midwifery School, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Corresponding author: Khalighi Gh, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

E-mail: ghazale.1356@gmail.com

Received: 16 Sep 2022

Accepted: 15 Nov 2022

Abstract

Introduction: Developing a negative attitude towards the elderly in the family and society can cause misbehavior towards them; therefore, improving the attitude towards the elderly will have positive effects on their health and quality of life. In the current research, an attempt has been made to investigate effect of a nursing home visit program on students' attitudes about the nursing home.

Methods: The present experimental study was conducted on 66 female students, seventh grade, in two groups of control and intervention by random block sampling in Tehran in 2016. The intervention group had a plan to visit nursing homes. Before visiting and meeting with the elderly, the intervention group students were given training on aging, elderly people and nursing homes, and how to communicate with the elderly was also explained. Then the program of visiting the old people's home was implemented. 4 weeks after the implementation of the intervention, the attitude survey questionnaire was completed again by both groups (103-105). Data collection was done with a researcher-made questionnaire in two sections: demographic information and students' attitudes. Students' attitudes were measured before and after the intervention in both groups. Data were measured using SPSS 23 software and independent t, paired t, Man-Whitney and Wilcoxon tests.

Result: In the intervention group, there was a significant difference in the level of "attitude towards the elderly" before (16.13) and after the intervention (17.58) ($P > 0.001$); But in the control group, the steps before (14.70) and after the intervention (14.96) did not show statistically significant difference ($P > 0.05$). "Attitude towards the nursing home" in the intervention group, the scores before the intervention (21.61) compared to after the intervention (22.88), there was a statistically significant difference, and in the control group, no statistically significant difference was observed before and after the intervention. "Attitude towards leaving parents to nursing homes" in intervention and control groups; before and after the intervention, no significant statistical difference was observed ($P < 0.05$).

Conclusions: Visiting the nursing home had a positive effect on the students' attitudes towards the elderly and the nursing home, but it did not affect towards leaving parents to the nursing home.

Keywords: Attitude, Aged, Nursing Homes, Social Communication.

تأثیر برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان درباره خانه سالمندان

غزاله خلیقی^{۱*}، یداله ابوالفتحی ممتاز^۲، مهشید فروغان^۳، فاطمه تهرانی فر^۴

۱- دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
۲- مرکز تحقیقات سالمندی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
۳- دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
۴- دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.
نویسنده مسئول: غزاله خلیقی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
ایمیل: ghazale.1356@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۸/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۶/۲۵

چکیده

مقدمه: توسعه نگرش منفی نسبت به سالمندان در خانواده و جامعه می تواند باعث ایجاد سوءرفتار نسبت به آنان شود؛ لذا بهبود نگرش نسبت به سالمندان بر سلامت و کیفیت زندگی آنان اثرات مطلوبی خواهد داشت. هدف پژوهش حاضر تأثیر برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان درباره خانه سالمندان است.

روش کار: مطالعه حاضر از نوع تجربی بر روی ۶۶ نفر از دانش آموزان دختر، پایه هفتم در دو گروه کنترل و مداخله با نمونه گیری به روش بلوک تصادفی در تهران در سال ۹۶ انجام شد. گروه مداخله برنامه بازدید از سرای سالمندان داشتند. قبل از انجام بازدید و ملاقات با سالمندان، آموزش در خصوص موضوع سالمندی، افراد سالمند و خانه سالمندان به دانش آموزان گروه مداخله داده شد و نحوه برقراری ارتباط با سالمندان نیز شرح داده شد. سپس برنامه بازدید از سرای سالمندان اجرا شد. ۴ هفته پس از اجرای مداخله، مجدداً پرسشنامه بررسی نگرش توسط هر دو گروه تکمیل گردید. گردآوری داده ها بر پرسشنامه پژوهشگر ساخته در دو بخش اطلاعات جمعیت شناختی و بررسی نگرش دانش آموزان انجام شد. نگرش دانش آموزان قبل و بعد از مداخله در هر دو گروه سنجیده شد. داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS 23 و از طریق آزمونهای تی مستقل، تی زوجی، من ویتنی و ویلکاکسون سنجیده شد.

یافته ها: در گروه مداخله، میزان "نگرش به افراد سالمند" در مراحل قبل (۱۶/۱۳) و بعد از مداخله (۱۷/۵۸) تفاوت معناداری وجود داشت ($P < 0/001$)؛ اما در گروه کنترل، مراحل قبل (۱۴/۷۰) و بعد از مداخله (۱۴/۹۶) مبین تفاوت آماری معنادار نبود ($P > 0/05$). "نگرش به سرای سالمندان" در گروه مداخله، نمرات قبل از مداخله (۲۱/۶۱) نسبت به بعد از مداخله (۲۲/۸۸)، تفاوت آماری معنادار بود. نگرش نسبت به سپردن والدین به سرای سالمندان "در گروههای مداخله و کنترل؛ قبل و بعد از مداخله، تفاوت آماری معناداری مشاهده نشد ($P > 0/05$).

نتیجه گیری: بازدید از سرای سالمندان اثر مثبتی بر نگرش دانش آموزان در خصوص افراد سالمند و سرای سالمندان داشته و نسبت به سپردن والدین به سرای سالمندان تأثیری نداشته است.

کلیدواژه ها: نگرش، سالمندان، خانه سالمندان، ارتباطات اجتماعی.

مقدمه

ساختار سنی جمعیت ایران در حال حرکت به سمت سالخوردگی بوده و درصد تنها زیستی سالمندان بالا و درصد سکونت آنان در مراکز نگهداری سالمند بسیار پایین است (۱). با این حال، به دلایل مختلف، برخی از افراد مسن ممکن است از زندگی با اعضای خانواده خود محروم شوند و ممکن است نیاز به اقامت در مراکزی با عناوین مختلف مانند مسکن «سالمندان» یا «خانه سالمندان» داشته باشند. در واقع، بهبود شرایط بهداشتی و افزایش کیفیت زندگی در دنیای امروز منجر به طولانی شدن عمر و در نتیجه شمار سالمندان در سرتاسر جهان شده است و سالمندی و توجه به سلامت روانی و جسمانی سالمندان را بیش از هر زمان دیگری مهم و برجسته ساخته است (۲).

اتحادیه اروپا سال ۲۰۱۲ را «سال بین المللی سالمندی فعال» نامگذاری کرد تا ضرورت برنامه ریزی و سیاست گذاری مناسب جهت زندگی بهتر برای سالمندان با تلاش افزونتری مورد توجه قرار گیرد. اگر چه تغییرات جمعیتی در دهه های اخیر توجه برخی نهادهای دولتی و اجتماعی را به برنامه ریزی برای بهبود کیفیت زندگی سالمندان به خود معطوف ساخته، اما سالمندی به عنوان یکی از مراحل حساس رشد انسان همواره مورد توجه پژوهشگران حوزه های مختلف روانشناسی، جامعه شناسی، زیست شناسی و علوم تربیتی بوده است و پارادایم سالمندی فعال به عنوان چارچوب ایده آل برای سیاست های عمومی و پاسخ به پیری جمعیت به آرامی در اروپا به دست آورده است. پارادایم نهادی در مورد پیری فعال در حال تبدیل شدن به یک درمان تقلیل دهنده از یک پدیده است که چند بعدی است (۳).

در ایران، روند رشد جمعیت سالمندی که در فاصله سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۶۵ تقریباً شیب نزولی داشته، از سال ۱۳۶۵ مسیری صعودی طی کرده است. میزان رشد جمعیت سالمندی از ۱۷ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۲۹ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته که عمدتاً به سبب کاهش سریع نرخ زاد و ولد و باروری بوده است. بر اساس نتایج سرشماری سال ۱۳۹۰، در سال ۱۳۸۵ نسبت جمعیت ۶۰ سال و بیشتر، ۲۷/۷ درصد کل جمعیت بوده که پس از پنج سال یعنی در سال ۱۳۹۰ به ۲/۸ درصد افزایش یافته است. با توجه به آهنگ پرشتاب کاهش باروری و مرگ و میر طی دهه های اخیر، پیش بینی می شود حرکت جمعیت به سمت سالخوردگی تسریع شود و برآورد میشود که ورود به سده پانزدهم

هجری شمسی سرآغاز روند افزایش جمعیت سالخورده در ایران باشد (۴، ۵). برطبق گزارش سازمان سلامت جهانی (۲۰۱۶)، جمعیت جهانی به تدریج در حال پیر شدن می باشد. نتایج حاصل از سرشماری عمومی در کشور ما نیز نشان داده که روند پیر شدن جمعیت در ایران نیز آغاز شده است و براساس سرشماری سال ۹۵ در ایران جمعیت بالای ۶۰ سال برابر با ۷۲۲۸۳۶۷ میلیون نفر بوده است و تخمین زده می شود که تا سال ۱۴۰۰ به ده میلیون نفر برسد (۶).

۷۹ میلیون نفر جمعیت ایران در سال ۲۰۱۵، آن را به هفدهمین کشور پرجمعیت جهان تبدیل کرد. بر اساس نوع متوسط باروری، اندازه جمعیت آن در سال ۲۰۵۰ حدود ۹۲ میلیون نفر پیش بینی می شود، حتی با وجود کاهش پیش بینی شده برای قرن آینده، ایران همچنان در بین کشورهای پرجمعیت قرار دارد و در سال ۲۰۵۰ و ۲۱۰۰ به ترتیب در رتبه های ۱۹ و ۲۶ جهان قرار دارد. جمعیت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۵ برای بحث در مورد روندها، عوامل تعیین کننده و پیامدهای پیری جمعیت در ایران استفاده می کند. طبق مدل متوسط باروری، افراد ۶۰ سال و بالاتر تا سال ۲۰۵۰، ۳۱ درصد (تقریباً ۲۹ میلیون نفر) از جمعیت ایران را تشکیل می دهند. پیش بینی می شود جمعیت سنی ۶۵ سال و بالاتر ۲۲ درصد (بیش از ۲۰ میلیون) و جمعیت سالمندان باشد. ۸۰ سال و بالاتر ۳/۸ درصد (حدود ۳/۵ میلیون نفر) در سال ۲۰۵۰، که تقریباً چهار برابر بیشتر از ارقام مربوطه در سال ۲۰۱۵ است. داده های مربوط به سرعت پیری جمعیت نشان می دهد که ایران دومین کشور با سرعت بالا در جهان از نظر پیری است. درصد افزایش جمعیت ۶۰ ساله و بالاتر بین سالهای ۲۰۱۵ و ۲۰۵۰. ایران پس از کره جنوبی با کمتر از ۰/۱ درصد در رتبه دوم قرار دارد. پیری سریع جمعیت ایران پیامدهای مهمی برای همه نهادهای اجتماعی و تصمیم گیرندگان دارد که جامعه ایرانی باید به آن توجه کند. مسائل مربوط به جنسیت و امنیت اجتماعی-اقتصادی در دوران سالمندی دو موضوع کلیدی ناشی از پیری سریع جمعیت است. مانند بسیاری از جمعیت هایی که به سرعت در حال پیر شدن هستند، ایران به یک استراتژی برای حمایت های اجتماعی و اقتصادی برای جمعیت سالخورده نیاز دارد که دیدگاه های مربوط به سالخوردگی را به عنوان یک بار ترویج نکند (۵). بررسی های انجام شده در خصوص جمعیت شناسی سالمندی بیان کننده افزایش سرعت سالمندی در جهان است و افراد مسن ساکن در

غزاله خلیقی و همکاران

به سالمندی اقوام فارس، کرد، ترک، لر و بلوچ نشان داد که تفاوت معناداری در نگرش نوجوانان (دختر- پسر) به سالمندی در اقوام مختلف وجود دارد (۱۴). از نظر Baik و Davitt هم نشینی مستقیم و غیرمستقیم با افراد مسن تر به طور مثبت نگرش دانشجویان مددکاری اجتماعی را تغییر داده است (۱۵). وجود روابط بین نسلی نه تنها منجر به ایجاد نگرش مثبت در کودکان نشده بلکه دیدگاهی نامطلوب نسبت به سالمندان در آنان به وجود آورده است (۱۶). Robinson و همکاران نیز در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که روابط وسیع میان نسلی بین گروهی از سالمندان و دانش آموزان مقطع ابتدایی، اثرات نامساعدی بر نگرش کودکان نسبت به سالمندان ایجاد می کند (۱۷). از نظر Runkawatt و همکاران سن بالاتر دانش آموزان با نگرش مثبت آنها ارتباط مثبت داشت و نگرش نسبت به سالمندان نه تنها تحت تأثیر ارزشهای فرهنگی، هنجارها و ساختارهای اجتماعی است، بلکه پایه ای در دانش و تجربیات پیری نیز دارد (۱۸) پژوهشی نشان داد سالمندانی که در خانواده زندگی می کنند نسبت به سالمندان خانه سالمندان از تندرستی بیشتر برخوردارند، زیرا بودن در کنار خانواده آنها را از حمایت عاطفی افراد خانواده برخوردار می کند (۶). نظر به اینکه با رعایت بهداشت، زندگی و عمر انسانها طولانی تر شده و با توجه به کاهش جمعیت و کمی تعداد فرزند، احتمال سپردن والدین در آینده به سرای سالمندان از سوی فرزندان بیشتر است، بنابراین پژوهشگر بر آن شد که بخش کوچکی از نسل نوجوان را با سرای سالمندان آشنا کرده و دیدگاه و نگرش آنان را پیش و پس از آزمون بسنجد، همچنین تا به حال مطالعه ای مداخله ای در باره نگرش دانش آموزان در مورد سالمندان انجام نشده است، خود به نوعی ضرورت مطالعه در این زمینه را ایجاد کرد و همانگونه که ملاحظه می شود مطالعات مختلف نتایج متفاوتی را گزارش نموده اند؛ این مطالعه موجود با هدف تعیین تاثیر تاثیر برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان درباره خانه سالمندان است.

روش کار

پژوهش حاضر از نوع مداخله ای در بازه زمانی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ با جامعه آماری متشکل از ۶۶ دانش آموز دختر، پایه هفتم (مقطع متوسطه اول) در دو گروه کنترل (۳۰ نفر) و مداخله (۳۶ نفر) انجام شد. محیط پژوهش شامل دو مدرسه از

خانه های سالمندان (موسسه شده) نسبت به کسانی که در خانه خود زندگی می کنند (محل سکونت) به دلیل کاهش بهره وری، عزت نفس، انزوای اجتماعی و تنهایی مستعد سوء تغذیه هستند (۷، ۸)، همچنین مراکز شبانه روزی سالمندان توانسته اند از طریق مشارکت در فعالیت های روزانه و فعالیت های اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده را در سالمندان ارتقا دهند و در نتیجه توانسته اند افسردگی را به طور قابل توجهی کاهش دهند (۹).

در عصر مدرنیزاسیون دلایلی مانند از بین رفتن خانواده گسترده، تحول نقش ها و رویه فکری افراد به همراه فشارهای حاصله از زندگی مدرن، گسستگی بین اعضای خانواده را افزایش داده و این فاصله باعث ایجاد و تقویت تفکر کلیشه ای نسبت به سالمندان شده است (۱۰). نگرش نسبت به سالمندان نه تنها تحت تأثیر ارزش های فرهنگی، هنجارها و ساختارهای اجتماعی است، بلکه پایه ای در دانش و تجربیات پیری نیز دارد (۱۱) در مطالعه ای اشاره شده است که ادراک کودکان از بزرگسالان بیشتر منفی است و در مورد افراد مسن تر نظرات منفی دارند، آنها کودکان کوچک تر را به بزرگسالان بزرگتر ترجیح می دهند (۱۲).

از نظر Strom تقویت ارتباطات بین نسلی ممکن است احترام متقابل را به دنبال داشته باشد و برخی از موانع و کلیشه های رایج را مرتفع سازد. اینگونه برنامه ها میتواند پاسخگوی تأمین فعالیتهای اجتماعی برای سالمندان و کسب تجربه برای کودکان باشد و نگرش هر دو گروه به یکدیگر را بهبود بخشد (۱۳). نگرش افراد نسبت به سالمندان در فرهنگ های مختلف، متفاوت بوده و همواره در طول زمان دچار تغییرات چشمگیری شده است. از نظر Runkawatt و همکاران سن بالاتر دانش آموزان با نگرش مثبت آنها ارتباط مثبت داشت و نگرش نسبت به سالمندان نه تنها تحت تأثیر ارزشهای فرهنگی، هنجارها و ساختارهای اجتماعی است، بلکه پایه ای در دانش و تجربیات پیری نیز دارد (۱۱). یافته های علی موندگاری و همکاران نشان از نگرش منفی افراد به مراکز نگهداری از سالمند دارد، همچنین زنان در مقایسه با مردان دارای نگرش منفی تری نسبت به این مراکز، به ویژه در بعد عاطفی، هستند. حضور فرد سالمند در منزل باعث نگرش مثبت تر و بازدید از خانه سالمندان باعث نگرش منفی تر به مراکز مذکور می گردد (۱). تزرجی نیز یکی از عوامل مهم در سلامت سالمندان را، نگرش به آنها دانست، مقایسه نگرش نوجوانان

شهرستان شمیران (منطقه یک تهران) بود که نمونه‌ها بر اساس روش بلوک تصادفی (Block random assignment) و با معیارهای ورود و خروج زیر وارد مطالعه شدند: شرایط ورود به مطالعه شامل: تحصیل دانش آموز در پایه هفتم (مقطع متوسطه اول)، تمایل دانش آموز به شرکت در مطالعه، احراز رضایتنامه کتبی از طرف والدین جهت شرکت در برنامه بازدید از سرای سالمندان بود و شرایط خروج از مطالعه شامل: انصراف دانش آموز یا والدین در هر مرحله از پژوهش بود. نمونه‌گیری به روش تخصیص متناسب انجام شد. در این پژوهش مدارس دخترانه مقطع متوسطه اول طبقات مطالعه بودند، ابتدا تعداد نمونه‌های هر مرکز با توجه به تعداد کل دانش آموزان دختر مشخص شد، سپس دانش آموزان هر مدرسه به روش بلوک تصادفی انتخاب شده و وارد مطالعه شدند. برای این منظور و تهیه لیست به مدارس مورد مطالعه مراجعه شد و پس از در دست داشتن لیست دانش آموزان هر مدرسه، به هر کدام عددی اختصاص داده شد و سپس با استفاده از جدول تصافی اعداد نمونه‌گیری انجام شد. در صورت عدم تمایل دانش آموز تعیین شده جهت شرکت در مطالعه مجدداً با همین روش فرد دیگری جایگزین شد.

با توجه به اینکه پرسشنامه‌های بررسی نگرش درخصوص سالمندی از قبیل ابزار کوگان، ابزار مک تاویش و ابزار پالمور برای سنجش ادراک کودکان یا بزرگسالان طراحی شده است و در مطالعه مذکور هدف پژوهش بررسی و مقایسه نگرش بین نسلی بوده است، لذا ضرورت طراحی پرسشنامه‌ای دو بعدی جهت بررسی دیدگاه در هر دو گروه سنی احساس شد. تهیه پرسشنامه بر اساس مرور منابع و بررسی سایر مقیاس‌های مربوطه همانند CATE، CVOA و KAOPS انجام شد در نهایت به تایید خبرگان رسید (۱۹-۲۱). در تدوین ابزار بررسی نگرش، از تعریف نگرش و اجزای سیستماتیک آن بهره گرفته شد. با توجه به اینکه نگرش دارای ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری است؛ سئوال‌ها به گونه‌ای طراحی گردید که نمایانگر اجزای متفاوت نگرش باشد و در همین راستا ابزاری که سازگاری مناسبی با گروه‌های سنی کودکان و سالمندان داشته باشد توسط محقق طراحی گردید. تهیه پرسشنامه بر اساس مرور منابع و بررسی سایر مقیاس‌های مرتبط مانند انجام شد، روایی این ابزار توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران بررسی و تأیید شده است و آلفای کرونباخ

۰/۸۵ نشان‌گر پایایی مطلوب آن بود.

این ابزار شامل الف-پرسشنامه جمعیت‌شناسی بود که دارای ۱۲ گویه حاوی سئوال‌ها مربوط به سن، وضعیت شغلی و تحصیلی پدر و مادر، داشتن پدربزرگ و مادر بزرگ، زندگی با آنها، سابقه بازدید از سرای سالمندان و زندگی کردن کسی یا کسانی از بستگان در خانه سالمندان بود. ب-پرسشنامه بررسی نگرش دانش آموزان در خصوص خانه سالمندان دارای ۱۴ گویه بود و نگرش را در سه بخش نگرش نسبت به افراد سالمند (۸ گویه)، سرای سالمندان (۵ گویه) و سپردن والدین به سرای سالمندان (۱ گویه) ارزیابی کرد. عبارات این پرسشنامه بر روی مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت نمره گذاری شد و هر یک از گزینه‌ها دارای امتیاز ۱ تا ۴ بود و به صورت کاملاً موافق (۴)، موافق (۳)، مخالف (۲) و کاملاً مخالف (۱) طراحی شد، اظهارات منفی به صورت معکوس امتیازدهی شدند. پایایی درونی ابزار اندازه‌گیری شده و آلفای کرونباخ برای گویه‌ها ۰/۷ به دست آمد. برای بازدید یک پروتکل تدوین شد.

تدوین پروتکل بازدید از سرای سالمندان: مراحل برنامه بازدید دانش آموزان از سرای سالمندان (۱) آموزش گروهی دانش آموزان (گروه مداخله) در خصوص موضوع سالمندی، افراد سالمند و خانه سالمندان، قبل از آغاز بازدید و پیش از برقراری ارتباط با سالمندان، (۲) بازدید از قسمت‌های مختلف سرا شامل محوطه آسایشگاه، سالن‌ها، فضای تفریحی و ورزشی، و سایر مشاعات، (۳) ملاقات با سالمندان و برقراری ارتباط با ایشان

آموزش گروهی و تدوین محتوای آموزشی:

قبل از آغاز بازدید و برقراری ارتباط با سالمندان، دو تن از پژوهشگر محتوای آموزشی را با هدف آشنایی دانش آموزان در خصوص سالمندی، در یک آموزش گروهی به مدت ۴۵ دقیقه به دانش آموزان ارائه دادند؛ موضوعات مرتبط با سالمندی برگرفته از مستندات و کتب علمی به شیوه‌ای روان و قابل فهم برای دانش آموزان در بخش‌های زیر توضیح داده شد: فرایند سالمندی، ضرورت وجود خانه سالمندان، مزایا و معایب خانه سالمندان و کیفیت زندگی سالمندان در خانواده پس از تایید پروپوزال در واحد تحصیلات تکمیلی، اخذ مجوز از دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران و اداره کل آموزش و پرورش استان تهران، دو مدرسه دخترانه در مقطع متوسطه اول (پایه هفتم)، با مساعدت کارشناس پژوهش و تحقیق، در اداره آموزش و پرورش منطقه یک تهران انتخاب

غزاله خلیقی و همکاران

شدند. با همکاری کارشناس پژوهش و تحقیق آموزش و پرورش منطقه یک تهران، لیستی از مدارس دخترانه منطقه در اختیار پژوهشگر قرار گرفت و پس از انتخاب دو مدرسه در منطقه نیاوران و ازگل، جهت تکمیل پرسشنامه ها در دو مرحله پیش آزمون، پس آزمون و بازدید از سرای سالمندان برنامه ریزی شد. انتخاب تصادفی گروههای کنترل و مداخله انجام شد و یکی از کلاسهای مقطع هفتم در مدرسه تقوی نیا (ازگل) به عنوان گروه مداخله در نظر گرفته شد؛ بر همین اساس نیز در مدرسه خان سفید (نیاوران) گروه کنترل انتخاب گردید. در مرحله بعد در هر کدام از مدارس، از میان کلاسهای مقطع هفتم، یک کلاس (بلوک) به صورت تصادفی انتخاب گردید؛ سپس بین دو بلوک انتخاب شده از هر مدرسه، اختصاص گروه کنترل و مداخله به روش بلوک تصادفی صورت گرفت. جهت بازدید ابتدا سرای سالمندان مورد نظر در شهر کرج انتخاب شد (وابسته به بخش دولتی) و مراتب به مدرسه تقوی نیا اطلاع داده شد. با توجه به طولانی بودن مسافت، مسئولین مدرسه و والدین دانش آموزان مخالفت خود را اعلام نمودند، از این رو سرای سالمندان واقع در منطقه یک شهر تهران (وابسته به بخش خصوصی) جهت اجرای برنامه مداخله در نظر گرفته شد. مطابق با قوانین آموزش و پرورش، مجوز یک روزه گردش علمی از سوی مدیر مدرسه و مربی پرورشی صادر گردید و رضایت نامه کتبی در خصوص شرکت دانش آموزان در برنامه بازدید، با امضای والدین اخذ گردید. یک روز قبل از انجام مداخله، پرسشنامه های جمعیت شناختی و بررسی نگرش، توسط هر دو گروه تکمیل گردید. لازم به ذکر است که تدوین پروتکل بازدید از سرای سالمندان شامل آموزش گروهی دانش آموزان (گروه مداخله) در خصوص موضوع سالمندی، افراد سالمند و خانه سالمندان بود. پیش از برقراری ارتباط با سالمندان، بازدید از قسمت های مختلف سرا شامل محوطه آسایشگاه، سالن ها و فضای تفریحی - ورزشی بود، سپس محتوای آموزشی با هدف آشنایی دانش آموزان در خصوص سالمندی، در یک آموزش گروهی به مدت ۴۵ دقیقه ارائه شد؛ موضوعات مرتبط با سالمندی برگرفته از مستندات و کتب علمی به شیوه ای روان و قابل فهم برای دانش آموزان در بخشهای فرایند سالمندی، ضرورت وجود خانه سالمندان، مزایا و معایب خانه سالمندان و کیفیت زندگی سالمندان در خانواده توضیح داده شد. قبل از انجام بازدید و ملاقات دانش آموزان با سالمندان، آموزش

در خصوص موضوع به گروه مداخله داده شد، پس از ارائه محتوای آموزشی تدوین شده توسط پژوهشگران، بازدید از بخشهای مختلف سرا آغاز شد. دانش آموزان به دو گروه تقسیم شده و هر گروه با همراهی یکی از پرستاران مرکز، مربی پرورشی و پژوهشگر از بخشهای مختلف بازدید کردند. بازدید از سرا، دیدار سالمندان و برقراری ارتباط به مدت ۳ ساعت طول کشید. در این رابطه می توان نوع مراکز نگهداری از سالمندان در قالب خصوصی و یا دولتی را موثر قلمداد کرد. سرای سالمندان مورد نظر در این پژوهش، وابسته به بخش خصوصی بوده و فضای فیزیکی سرا در مقایسه با تعداد سالمندان نگهداری شده در آن، متناسب بود. خدمات ارائه شده در این مکان نظیر خدمات فیزیوتراپی با تجهیزات کامل توسط کادر پزشکی و پیراپزشکی مجرب انجام می شد، همچنین خدمات ویژه جهت سالمندان متقاضی در سوئیت های مجزا موجود بوده و نظافت و پاکیزگی محیط کاملاً رعایت می شد. سالمندان زن و مرد هر کدام در طبقه ای مجزا و در اتاق های یک نفره، چند نفره و VIP سکونت داشتند و تقسیم بندی آنان مطابق با میزان وابستگی به تخت و خدمات ویژه صورت گرفته بود. در هر اتاق سرویس بهداشتی مجزا وجود داشت و مناسب سازی فضاها مطابق با نیاز سالمندان جهت حفظ امنیت و رفاه سالمندان و مجهز به سونا نیز برای ورزشهای آبی اختصاص داده شده بود.

محوطه مربوط به سرا از فضای سبز مناسب برخوردار بوده و سالمندان به فراخور وضعیت جسمانی و حرکتی در طول روز از آن استفاده می کردند. اقوام و دوستان سالمندان همه روزه در ساعات عصر مجاز به دیدار و ملاقات با ایشان بودند. مناسبت های مذهبی و ملی با کمک وابستگان سالمندان و با حضور اقوام و دوستان برگزار می شد و مناسبات اجتماعی سالمندان با محیط خارج از سرا، در قالب اردوهای یکروزه تفریحی و مذهبی تامین می شد. همچنین آشپزخانه موجود در سرا زیر نظر متخصص تغذیه، رژیم غذایی متناسب با هر سالمند را در وعده های مختلف تهیه می کرد. ۴ هفته پس از اجرای مداخله، مجدداً پرسشنامه بررسی نگرش توسط هر دو گروه تکمیل گردید.

تجزیه و تحلیل داده ها

داده های جمع آوری شده از طریق پرسشنامه های مذکور وارد نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۳ شد و اطلاعات مربوط به مراحل پیش آزمون و توسط آزمون های تی مستقل،

حدود ۶ سال و گروه مداخله ۵ سال بود و میانگین سنی دانش آموزان در هر دو گروه تقریباً یکسان بود. ۴۰٪ مادران علاوه بر شغل خانه داری به کارهای دولتی و خصوصی نیز اشتغال داشتند و پدران بیشتر در بخش خصوصی مشغول بودند (جدول ۱).

تی زوجی و همچنین به علت حجم نمونه کم از آزمونهای ناپارامتری من ویتنی و ویلکاکسون استفاده و داده ها تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها

یافته ها نشان داد اختلاف سنی پدران و مادران گروه کنترل

جدول ۱: ویژگیهای فردی دانش آموزان در دو گروه کنترل و مداخله

P	مداخله		کنترل			متغیر	
	انحراف معیار	میانگین	فراروانی	انحراف معیار	میانگین		فراروانی
۰/۷۰	۰/۵	۱۲/۷۸	۳۶	۰/۷	۱۲/۸۳	۳۰	سن دانش آموز
۰/۶۰	۵/۰۲	۴۴/۷۵	۳۶	۵/۱۴	۴۴/۱	۳۰	سن پدر
۰/۶۷	۵/۱	۳۹/۱۶	۳۶	۴/۳۱	۳۸/۶۶	۳۰	سن مادر
P		درصد	فراروانی	درصد	فراروانی	طبقه	متغیر
	۰/۱۰	۶۶/۷	۲۴	۴۶/۷	۱۴	دولتی	شغل پدر
		۳۳/۳	۱۲	۵۳/۳	۱۶	خصوصی	
	۱۶/۷	۶	۱۳/۳	۴	دولتی		
۰/۴۲		۱۳/۹	۵	۲۶/۷	۸	خصوصی	شغل مادر
		۶۹/۵	۲۵	۶۰	۱۸	خانه دار	
۰/۳۱		۱۹/۴	۷	۳۳/۳	۱۰	پایین تر از لیسانس	تحصیلات پدر
		۸۰/۶	۲۹	۶۶/۷	۲۰	بالاتر از لیسانس	
۰/۲۷		۳۳/۳	۱۲	۴۶/۷	۱۴	پایین تر از لیسانس	تحصیلات مادر
		۶۶/۷	۲۴	۵۳/۳	۱۶	بالاتر از لیسانس	
۰/۹۱		۷۷/۸	۲۸	۷۶/۷	۲۳	-	داشتن پدربزرگ
۰/۵۱		۹۱/۷	۳۳	۸۶/۷	۲۶	-	داشتن مادربزرگ
۰/۲۸		۱۶/۷	۶	۱۳/۳	۴	-	زندگی کردن با پدربزرگ یا مادربزرگ یا هر دو
۰/۰۷		۱۶/۷	۶	۳/۳	۱	-	سابقه بازدید از سرای سالمندان

اما در گروه کنترل، در میزان نمرات نگرش به افراد سالمند در مراحل قبل و بعد از مداخله تفاوت معناداری مشاهده نشد ($P > ۰/۰۵$) (جدول ۲).

در رابطه با هدف اول، نتایج حاصل از آزمون تی زوجی برای گروه مداخله، نشان دهنده تفاوت معنادار میزان نگرش به افراد سالمند در مراحل قبل و بعد از مداخله بود ($P < ۰/۰۰۱$);

جدول ۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمرات نگرش نسبت به افراد سالمند در دو گروه (قبل و بعد از مداخله)

P	آزمون تی زوجی	بعد از مداخله		قبل از مداخله		گروه	نگرش نسبت به افراد سالمند
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
<۰/۰۰۱	-۵/۵۶	۱/۸۴	۱۷/۵۸	۲/۰۱	۱۶/۱۳	مداخله	
۰/۰۷۳	-۱/۸۶	۲/۳۵	۱۴/۹۶	۲/۴۳	۱۴/۷۰	کنترل	

غزاله خلیقی و همکاران

گروه به دست آمد و نمرات کسب شده در گروه مداخله قبل و بعد از انجام مداخله، تفاوت آماری معناداری را نشان داد ($P \leq 0/05$)، این در حالی است که در زمان مشابه، در گروه کنترل هیچ تفاوت معناداری به لحاظ آماری مشاهده نشده است ($P > 0/05$) (جدول ۳).

جدول ۳: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمرات نگرش نسبت به سرای سالمندان در دو گروه (قبل و بعد از مداخله)

نگرش نسبت به سرای سالمندان	گروه	قبل از مداخله		بعد از مداخله		آزمون تی زوجی P
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
مداخله	۲۱/۶۱	۲/۵۳	۲۲/۸۸	۳/۰۸	-۲/۲۵	۰/۰۳۰
کنترل	۲۱/۳۶	۲/۲۸	۲۱/۲۰	۲/۵۱	۰/۷۷	۰/۴۴۴

انجام مداخله، در هر یک از گروه‌ها، آزمون ویلکاکسون نشان داد که تفاوت آماری معناداری در نگرش دانش آموزان نسبت به سپردن والدین به سرای سالمندان قبل و بعد از مداخله مشاهده نشد ($P > 0/05$) (جدول ۴).

جدول ۴: نگرش دانش آموزان نسبت به سپردن والدین به سرای سالمندان (قبل و بعد از مداخله)

نگرش نسبت به سپردن والدین به سرای سالمندان	آزمون	Z	P-value
من - ویتنی	۰/۲۱۸	۰/۸۲۷	
ویلکاکسون	۰/۹۶۶	۰/۳۳۴	

مراقبت‌های بهداشتی مرتبط است، که نشان دهنده عواملی است که می‌تواند نقش داشته باشد. همچنین، رابطه شناخته شده بین تحصیلات و وضعیت اجتماعی-اقتصادی ممکن است این تأثیر را نیز داشته باشد. یافته‌ها نشان داد که از نظر شغلی در گروه کنترل و مداخله کل پدران شاغل بودند. در گروه کنترل و مداخله مادران علاوه بر شغل خانه داری در خارج از منزل نیز به صورت دولتی یا خصوصی مشغول به کار بودند. بیشتر پدران و مادران از نظر تحصیلات در هر دو گروه بیشتر از دیپلم بودند. مقایسه نشان داد که از نظر متغیرهای شغل و تحصیلات پدر و مادر، گروه کنترل و مداخله همگن هستند. بیش از نیمی از هر دو گروه مادر بزرگ و پدر بزرگ داشتند و در گروه مداخله تعداد بیشتری از دانش آموزان با پدر بزرگ یا مادر بزرگ زندگی می‌کردند. مقایسه نشان داد که از نظر همه متغیرها، گروه کنترل و مداخله همگن بودند. در خصوص نگرش و درونی شدن آن و همچنین تأثیر تجارب گذشته بر شکل گیری نگرش، کسب تجربه عملی در خصوص سالمندان ساکن در سرا می‌تواند در پرورش ادراک کودکان و

یافته‌های مطالعه در مورد هدف دوم، برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان نسبت به سراهای سالمندان نشان داد قبل از انجام مداخله، نگرش دانش آموزان در هر دو گروه یکسان بوده است. متعاقب اجرای برنامه مداخله تفاوت معناداری در میانگین نمرات هر دو

در خصوص هدف سوم، نگرش دانش آموزان نسبت به سپردن والدین به سرای سالمندان، از آزمون من ویتنی بهره گرفته شد. نتایج نشان داد که دو گروه، قبل از انجام مداخله از این منظر تفاوت آماری معناداری با هم نداشتند ($P > 0/05$)، سپس به منظور تعیین تغییرات قبل و بعد از

بحث

پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان درباره خانه سالمندان صورت گرفت. با در نظر گرفتن اینکه چگونه پیری والدین آنها و رابطه با والدین ممکن است به طور خاص، بر این دیدگاه‌ها تأثیر بگذارد. ما بررسی کردیم که تا چه اندازه تفاوت‌ها در دیدگاه‌های نوجوانان در مورد پیری و نگرش نسبت به سالمندی والدیشان با کیفیت رابطه با والدین توضیح داده می‌شود، در حالی که ویژگی‌های مختلف شرکت‌کننده و سطح والدین را نیز در نظر گرفتیم. قبل از بحث نگرش دانش آموزان را نسبت به پدیده پیری و احتمال اینکه والدین خود را در آینده به خانه‌های سالمندان بسپارند صحبت شد و دانش آموزانی که با یک یا دو پدر بزرگ و مادر بزرگ پیر خود بیشتر زندگی کرده بودند نگرش منفی داشتند و این واقعیت که افراد دارای والدین با تحصیلات عالی بودند نگرش مثبت تری نسبت به سالمندی داشتند و ممکن است به این دلیل باشد که آموزش با آگاهی بالاتر در مورد سلامت، سبک زندگی سالم تر و دسترسی بهتر به

نوجوانان و رفتار آنان با والدینشان در آینده موثر واقع شود. در رابطه با تاثیر برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان در خصوص افراد سالمند نتایج حاصل نشان دهنده تفاوت معنادار در مراحل قبل و بعد از مداخله بود؛ اما در گروه کنترل، در میزان نمرات نگرش به افراد سالمند در مراحل قبل و بعد از مداخله تفاوت معناداری مشاهده نشد. برنامه مداخله ای بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان در خصوص افراد سالمند اثرگذار بوده و اختلاف موجود را می توان از این طریق توجیه نمود.

همسو با پژوهش حاضر مطالعه ادیب نشان داد که در پس آزمون دیدگاه کودکان نسبت به سالمندان مثبت بود؛ با این وجود نگرش آنان نسبت به سالمندی خود همچنان منفی بود (۲۲). ناهمسو با پژوهش حاضر محمدی و اسمعیلی وند در مطالعه ای با هدف تعیین نگرش کارآموزان و کاروان پرستاری در زمینه مراقبت از سالمندان نشان دادند که در دانشجویان سال بالا، نگرش مثبت به مراقبت از سالمندان افزایش یافته است، همچنین، دیدگاه دانشجویان نسبت به دوره سالمندی منفی بوده و آن را مساوی با ضعف جسمانی، تنهایی، مقاومت در برابر تغییر و عدم توانایی ذهنی و فیزیکی دانستند، همچنین دانشجویانی که با افراد سالمند تماس مستقیم داشتند، نسبت به موضوع سالمندی نگرش منفی بیشتری داشتند (۲۳). آموزش مراقبت از سالمند در ایجاد این نگرش مؤثر بوده است، باتوجه به اینکه بیشتر دانشجویان به سالمندان نگرشی متوسط (نه خوب) داشتند. نتایج مطالعه Turgay و همکاران در ترکیه با عنوان تعیین نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به سالمندان نشان داد که دانش آموزان دختر نسبت به دانش آموزان پسر و آن‌هایی که بستگان مسن دارند نسبت به آن‌هایی که ندارند نگرش مثبت‌تری دارند (۲۴). مطالعه ای دیگر با هدف تغییر نگرش کودکان و سالمندان نسبت به همدیگر به صورت برنامه مداخله ای بین نسلی در قالب گروه‌های فعال مشارکتی انجام شد، نتایج نشان داد که نگرش کودکان، ترکیبی از جنبه‌های مثبت و منفی در خصوص فرایند سالمندی و افراد سالخورده به دست آمد که با نتایج سایر مطالعات در این خصوص نسبتاً هماهنگی داشت (۱۲). به نظر می رسد، نگرش مثبت نسبت به سن متأثر از متغیرهایی مانند: جنس، تمایل به زندگی با والدین سالخورده پس از تشکیل خانواده و اینکه آیا قبلاً یا در حال حاضر با یکی از بستگان سالخورده زندگی می کردند، هست.

در رابطه با تاثیر برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان در خصوص سرای سالمندان یافته‌های مطالعه نشان داد، نگرش دانش آموزان نسبت به سرای سالمندان نسبت به قبل، مثبت تر گردید. قبل از انجام مداخله، نگرش دانش آموزان در هر دو گروه یکسان بوده است. متعاقب اجرای برنامه مداخله تفاوت معناداری در میانگین نمرات هر دو گروه به دست آمد. نمرات کسب شده در گروه مداخله قبل و بعد از انجام مداخله، تفاوت آماری معناداری را نشان داد و این در حالی است که در زمان مشابه، در گروه کنترل هیچ تفاوت معناداری به لحاظ آماری مشاهده نشد.

ناهمسو با پژوهش حاضر علی موندگاری و همکاران نشان داد که حضور فرد سالمند در منزل باعث نگرش مثبت تر و بازدید از خانه سالمندان باعث نگرش منفی تر به مراکز مذکور می گردد (۱)، همچنین یافته‌های رضایی و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله ای با عنوان مقایسه مثلث شناختی در سالمندان ساکن منزل و آسایشگاه نشان داد بین سالمندان ساکن آسایشگاه و منزل در نگرش نسبت به خود تفاوت معناداری وجود دارد، بدین معنا که نگرش سالمندان ساکن منزل در مقایسه با سالمندان ساکن آسایشگاه بهتر بوده است (۲۵).

به نظر می رسد که افراد تمایل دارند باورها، ارزشها و رفتارهایشان را از محیط اطرافشان بیاموزند و انسان صرفاً دریافت کننده رویدادها در محیط اطراف خود نیست، بلکه فعالانه تجارب گذشته و زمان حال را تفسیر نموده و بر اساس آن پیش بینی می کند. شواهد موجود در مطالعات پیشین نتایج پژوهش حاضر را تایید می کند، چرا که هدف از این تحقیق، اثبات اثرگذاری بازدید از سرای سالمندان بر نگرش بوده، صرف نظر از اینکه دیدگاه ایجاد شده مثبت یا منفی گزارش شده است. در پژوهش حاضر بازدید از سرای سالمندان، در قالب گردشی علمی که شامل مشاهده فضای واقعی و فراگیری محتوای آموزشی در خصوص افراد سالمند و ویژگی های آنان بوده است، کسب تجربه ای شخصی برای دانش آموزان محسوب شده و توانسته منجر به تغییر نگرش در آنان شود.

در رابطه با تاثیر برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان در خصوص سپردن والدین به سرای سالمندان یافته‌ها نشان داد که ۵/۶ درصد از آنان (۲ نفر) تمایل خود را به سپردن والدین به سرای سالمندان ابراز نمودند در حالی که قبل از بازدید از سرای سالمندان، هیچ یک از

غزاله خلیقی و همکاران

و سراهای سالمندان موثر واقع شد، به نحوی که نگرش آنان تغییر کرده و نسبت به قبل، مثبت تر گردید، اما این برنامه نتوانست بر نگرش دانش آموزان در خصوص سپردن والدین به سرای سالمندان اثر گذار باشد. به طور کلی، تحقیقاتی که به دیدگاه افراد در مورد سالمندی و تجربه فرآیند پیری آنها می پردازد، می تواند از گسترش چشم انداز آن، با گنجاندن متغیرهایی از بافت اجتماعی، به ویژه بافت خانواده، به طور قابل توجهی بهره مند شود. اذعان به اینکه جنبه‌های اجتماعی مانند رابطه با والدین نقش مهمی در ادراکات و ارزیابی نوجوانان از سالمندی بازی می کند و منجر به رویکردهای یکپارچه‌تر برای توضیح تجربه سالمندی و درک بهتر مکانیسم‌های روان‌شناختی اساسی می‌شود. از طرفی دیگر، افزایش سطح آگاهی دانش آموزان در خصوص موضوع سالمندی و ایجاد نگرشی واقع گرایانه نسبت به چالش‌ها و مسائل مربوط به این گروه سنی، می تواند در ساختن آینده ای روشن برای سالمندان در خانواده و جامعه مفید واقع شود. با توجه به تفاوت میان خدمات ارائه شده به سالمندان در بخش دولتی و خصوصی، همچنین وجود تصور کلیشه ای نامناسب از «خانه سالمندان»، بدیهی است که نظرات و دیدگاه‌های متفاوتی در میان اقشار جامعه و نیز کودکان و نوجوانان در خصوص زندگی در سرای سالمندان و سپردن والدین به این مکان وجود داشته باشد.

سپاسگزاری

از کلیه افراد شرکت کننده (اساتید گروه سالمندی در دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، مدیران محترم مدارس، سرای سالمندان و دانش آموزان) که ما را در انجام پژوهش یاری کردند، سپاسگزاریم.

References

1. Alimondegari M, Torkashvand MM, Abbasi M. A Survey of the Attitude of the Citizens of Isfahan Towards the Elderly Care Centers. *Iranian Population Studies*. 2021; 6 (2):33-61.
2. Nouri A, Farsi S. Expectations of institutionalized elderly from their children. *Iranian Journal of Ageing*. 2018;13(2):262-79. <https://doi.org/10.32598/sija.13.2.262>
3. López-López R, Sánchez M. The institutional active aging paradigm in Europe (2002-2015). *The Gerontologist*. 2020;60(3):406-15. <https://doi.org/10.1093/geront/gnz094>

دانش آموزان تمایلی به این اقدام نداشتند. نتیجه حاصل از آزمونهای آماری در خصوص بررسی سئوال شماره ۱۳ این امیدواری را حاصل نمود که اگر بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان در خصوص سپردن والدین به سرای سالمندان، اثر گذار نبوده است، دست کم دیدگاه دانش آموزان را نسبت به این موضوع نیز منفی گزارش نکرده است. بایستی در نظر داشت که دو نفر از دانش آموزان پس از بازدید از سرای سالمندان، اظهار نمودند که می توانند خانه سالمندان را به عنوان مکانی برای زندگی کردن والدینشان بپذیرند. این مورد را می توان با نگرش دانش آموزان در مطالعه ادیب حاج باقری مقایسه نمود که در آن دانش آموزان از انتقال سالمندان به آسایشگاه حمایت نکردند و معتقد بودند فرزندان ناسپاس، والدینشان را به سرای سالمندان می سپارند (۲۲). نتایج مطالعه نوری و فارسی به طور صریح و ضمنی نشان داد که موسسات تامین کننده سلامت و خدمات روان‌شناختی به منظور آشنایی سالمندان و آشنایی همه شهروندان با ویژگی‌های رشد متمایز دوران سالمندی و دغدغه‌ها و چالش‌های سالمندان، سعی در تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی دارد. تلاش برای اجرای برنامه های «یادگیری بین نسلی» اقدام دیگری است که می تواند در کاهش شکاف بین نسل جوان و مسن مؤثر باشد. چنین برنامه‌هایی انسجام بین نسلی را بهبود می‌بخشد و خشم، ترس و بی‌تفاوتی را در میان آنها کاهش می‌دهد و در عین حال شهروندان جوان و مسن را تشویق می‌کند تا از هرگونه تعصب نسبت به یکدیگر اجتناب کنند (۲).

نتیجه گیری

بر اساس یافته‌های مطالعه، برنامه بازدید از سرای سالمندان بر نگرش دانش آموزان نسبت به افراد سالمند

4. Mehri N, Messkoub M, Kunkel S. Trends, determinants and the implications of population aging in Iran. *Ageing International*. 2020; 45 (4):327-43. <https://doi.org/10.1007/s12126-020-09364-z>
5. Olimid AP, Olimid DA. Societal Challenges, Population Trends and Human Security: Evidence from the Public Governance within the United Nations Publications (2015-2019). *Revista de Stiinte Politice*. 2019(64):53-64.
6. Niazi M, Miri S, Aghighi M. Evaluation of mental and physical health indicators among elderly residents and non-residents of

- elderly homes based on TOPSIS technique (In 2017-2018). *J Gerontol.* 2019;4(1):74-84. <https://doi.org/10.29252/joge.4.1.74>
7. Buys DR, Roth DL, Ritchie CS, Sawyer P, Allman RM, Funkhouser EM, et al. Nutritional risk and body mass index predict hospitalization, nursing home admissions, and mortality in community-dwelling older adults: results from the UAB Study of Aging with 8.5 years of follow-up. *Journals of Gerontology Series A: Biomedical Sciences and Medical Sciences.* 2014;69(9):1146-53. <https://doi.org/10.1093/gerona/glu024>
 8. Pavlovic J, Racic M, Ivkovic N, Jatic Z. Comparison of nutritional status between nursing home residents and community dwelling older adults: a cross-sectional study from Bosnia and Herzegovina. *Materia socio-medica.* 2019;31(1):19. <https://doi.org/10.5455/msm.2019.31.19-24>
 9. Seddigh M, Hazrati M, Jokar M, Mansouri A, Bazrafshan M-R, Rasti M, et al. A comparative study of perceived social support and depression among elderly members of senior day centers, elderly residents in nursing homes, and elderly living at home. *Iranian journal of nursing and midwifery research.* 2020;25(2):160. https://doi.org/10.4103/ijnmr.IJNMR_109_18
 10. Ploeg J, Matthew-Maich N, Fraser K, Dufour S, McAiney C, Kaasalainen S, et al. Managing multiple chronic conditions in the community: a Canadian qualitative study of the experiences of older adults, family caregivers and healthcare providers. *BMC geriatrics.* 2017;17(1):1-15. <https://doi.org/10.1186/s12877-017-0431-6>
 11. Runkawatt V, Gustafsson C, Engström G. Different cultures but similar positive attitudes: a comparison between Thai and Swedish nursing students' attitudes toward older people. *Educational Gerontology.* 2013;39(2):92-102. <https://doi.org/10.1080/03601277.2012.689934>
 12. Mendonça J, Marques S, Abrams D. Children's attitudes toward older people: Current and future directions. *Contemporary perspectives on ageism:* Springer, Cham; 2018. p. 517-48. https://doi.org/10.1007/978-3-319-73820-8_30
 13. Strom RD, Strom PS. Assessment of intergenerational communication and relationships. *Educational Gerontology.* 2015; 41 (1):41-52. <https://doi.org/10.1080/03601277.2014.912454>
 14. Tezerji FS. Compare the Attitude towards Aging in Children of Iranian Fars, Kurd, Turk and Baloch ethnicities. *Academic Journal of Psychological Studies.* 2017;6(2):24-33.
 15. Baik S, Davitt JK. Factors Associated With Attitudes Toward Older Adults in Social Work Students: A Systematic Review. *Journal of gerontological social work.* 2022;65(2):168-87. <https://doi.org/10.1080/01634372.2021.1944946>
 16. Lee K, Jarrott SE, Juckett LA. Documented outcomes for older adults in intergenerational programming: A scoping review. *Journal of Intergenerational Relationships.* 2020; 18 (2):113-38. <https://doi.org/10.1080/15350770.2019.1673276>
 17. Robinson S, Howatson-Jones L. Children's views of older people. *Journal of Research in Childhood Education.* 2014;28(3):293-312. <https://doi.org/10.1080/02568543.2014.912995>
 18. Naseh L, Sheikhi R, Rafiei H. General self-efficacy and its related factors in the elderly living in a nursing home. *Journal of Comprehensive Nursing and Midwifery.* 2016;26(80):90-7.
 19. Jung S, Jopp DS. Adult children's relationship to parent influences their views on aging and attitude toward own aging. *The International Journal of Aging and Human Development.* 2019;89(3):231-56. <https://doi.org/10.1177/0091415018784703>
 20. Levy SR. Toward reducing ageism: PEACE (positive education about aging and contact experiences) model. *The Gerontologist.* 2018;58(2):226-32.
 21. Newman S, Faux R, Larimer B. Children's views on aging: Their attitudes and values. *The Gerontologist.* 1997;37(3):412-7. <https://doi.org/10.1093/geront/37.3.412>
 22. Adib HM, Mohamad GM, Masoodi AN. Effect of An Elderly Care Program on Nursing Students' attitudes toward the Elderly. 2014;9(3):189-96.
 23. Mohammadi MM, Esmaeilvand M. Attitudes toward caring of the elderly from the perspective of nursing and midwifery students in Kermanshah Province in 2015. *Iranian Journal of Ageing.* 2017;11(4):476-83. <https://doi.org/10.21859/sija-1104476>
 24. Türgay A, Şahin S, Aykar FŞ, Sari D, Badir A, Özer ZC. Attitudes of Turkish nursing students toward elderly people. *European Geriatric Medicine.* 2015;6(3):267-70. <https://doi.org/10.1016/j.eurger.2015.01.006>
 25. Rezaei AM, Kheir Khahan N, Akbari Balootbangan A, Abdollahi M. Comparison of cognitive triad in the elderly residing at nursing care and home. *Iranian Journal of Ageing.* 2015;10(3):82-9.